

att riksdagen vid behandling av proposition nr 185 måtte besluta att det för Värmland föreslagna stödområdet måtte omfatta jämväl skogs- och bergslagsområdet i länets östra del.

Stockholm den 24 november 1964

Manne Ståhl

Sven Tågmark

Nr 1092

Av herr Svanberg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 185, angående riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik m. m.

(Lika lydande med motion nr 881 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 185 till årets riksdag framläggs förslag till riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik. De allmänna riktlinjer och de förslag till åtgärder som framläggs hälsas med den allra största tillfredsställelse. Vad som föreslås bör bli av utomordentligt stor betydelse när det gäller att främja en sådan lokalisering av näringslivet, att landets tillgångar av kapital och arbetskraft blir fullt utnyttjade och fördelas så att ett snabbt ekonomiskt framåtskridande främjas. Beträffande vissa detaljspörsmål i förslaget syns oss dock föreligga anledning till viss ändring och klarare precisering.

En inskränkning av det statliga stödet vid industrilokalisering inom de angivna områdena motiveras med att risktagandet ej uteslutande skall begränsas till staten utan fördelas på skilda intressenter. Gränsen för det statliga engagemanget i form av bidrag och lån föreslås utgöra $\frac{2}{3}$ av de totala investeringskostnaderna i byggnader och maskiner, dock med rätt för Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, det centrala lokaliseringssorganet att i undantagsfall överskrida denna gräns. Det understryks emellertid också, att kapitalbehovet vid nyetablering och utbyggnad av företag bör bedömas som en helhet. Både anläggnings- och rörelsekrediter skall således ingå i denna beräkning. Riktpunkten för det statliga stödets omfattning syns därför ej vara helt entydigt. Det måste anses nödvändigt att även rörelsekrediter ingår i bedömningen av det föreliggande finansieringsbehovet på vilket det statliga stödet beräknas. Därest lokaliseringstödet begränsas en-

dast till byggnader och maskiner torde detta medföra starkt varierande ekonomisk stimulans till olika företag beroende bl. a. på branschtillhörighet och mekaniseringsgrad. I många fall skulle ett meningsfyllt lokaliseringsstöd omintetgöras.

De antydda variationerna förorsakas av företagens olika struktur i fråga om kapitalanvändningen. Ett företag med egna anläggningar inom t. ex. en bransch som kännetecknas av hög mekaniseringsgrad binder en jämförelsevis stor andel av sina totala tillgångar i byggnader och maskiner. Därvid kommer ett lokaliseringsstöd med upp till $\frac{2}{3}$ av investeringarna i anläggningstillgångar att innebära betydande kapitaltillskott. I andra företag där stora grundinvesteringar utförts kan rationaliseringar bli nödvändiga. Verksamheten måste t. ex. läggas om till en serieproduktion. Behovet av rörelsekapital stiger för att finansiera den ökning av lagerhållning och kundfordringar, som därvid erfordras. I vissa företag krävs ett förhållandevis stort rörelsekapital under det att de egna anläggningstillgångarna kan vara av blygsam omfattning. Möjligheterna till upplåning av rörelsekapital via de ordinarie kreditinstituten kan vara starkt begränsade exempelvis på grund av bristande tillgång till belåningsbara säkerheter. Sett ur samsättnings synpunkt kan dock effekten av ett visst kapitaltillskott vara särskilt gynnsam tack vare att inga medel behöver bindas i anläggningstillgångar.

Mot bakgrunden av nämnda exempel är det angeläget att lokaliseringsstödet kan utgå även till finansiering av rörelsekapital.

I propositionen framhålles, att de kapitalkällor, som står till förfogande, är i princip den allmänna kapitalmarknaden, företagets egna resurser jämte den föreslagna statliga kapitalinsatsen. Det framhålles också som väsentligt att det statliga lokaliseringsstödet ej får en sådan utformning, att risktagandet begränsas till staten utan fördelas på skilda intressenter, däribland företagaren själv. Detta syfte bör enligt propositionen nås genom att en viss gräns sättes för det statliga engagemanget i form av bidrag och lån, men man framhåller även att syftet skall nås genom att »såsom säkerhet för det statliga lånet regelmässigt skall ställas pant i fast egendom eller annan godtagbar säkerhet». Projektet bör även underkastas en »bankmässig prövning» framhålls det.

Även om man accepterar synpunkten att risktagandet självklart inte skall begränsas till staten liksom också att staten så långt som möjligt skall söka erhålla goda säkerheter för sina lån, synes dock i vissa fall bestämmelsen om fullgod säkerhet för statens lån kunna innebära utomordentliga svårigheter för viss företagsamhet. Vid en nyetablering av företagsamhet i de områden som avses kan inte endast stora och redan etablerade företag komma i fråga. Ofta blir det för lokaliserings- och lånebeviljande myndigheter nödvändigt att mera satsa med hänsyn till företagarens personliga förutsättningar och projektets bedömbara värde än med hänsyn till reella inteck-

ningssäkerheter. Om den tänkta industrien kräver ett relativt stort rörelsekapital och företagaren själv endast kan satsa ett relativt litet belopp, blir kanske många gånger uppkomsten av ett starkt utvecklingsbart företag omöjliggjord genom en alltför rigorös tolkning av begreppet »pant i fast egendom eller annan godtagbar säkerhet». Det synes nödvändigt att de lånebeviljande myndigheterna får viss frihet att när det gäller realiserande av bedömbara goda projekt, vilka framförs av personer som anses synnerligen lämpliga som företagare, bevilja lån även om säkerheten inte kan anses fullgod. I lokaliseringsutredningen anförs i detta avseende: »Kraven på säkerheter måste därvid anpassas efter förhållandena i det särskilda fallet, varvid hänsyn bl. a. får tas till att företagaren har tillräckligt rörelsekapital eller sådana säkerheter, att han genom kortfristig upplåning kan tillgodose behovet av sådant kapital. Föreskrifterna om säkerheter bör därför liksom vid den kreditstödjande verksamheten till hantverk och småindustri vara allmänt hållna.» En strikt bankmässig prövning bör alltså vara utesluten.

I propositionen föreslås att anstånd med amortering av de statliga lånen får medges under högst tre år. Lokaliseringskommittén har föreslagit amorteringsfrihet under högst tio år inom utvecklingsområdena och under högst tre år inom de allmänna stödområdena.

Lokaliseringsstödet torde till stor del komma att utgå till nya företag. Under hela uppbyggnadsperioden fram till dess produktionen når full omfattning saknar dessa företag avkastning, som på naturligt sätt medger amortering. Inkörningsperioden kan dessutom beräknas bli längre än normalt då till viss del ovan arbetskraft måste anlitas. Marknadsföringen torde även binda relativt sett stora belopp genom att de geografiska avstånden till avsättningsområdena kräver större lagerhållning och en intensivare marknadsbearbetning än vad som gäller företag i andra delar av landet. Det statliga stödet måste vara verksamt i företagets startskede för att bli en effektiv hjälp till självhjälp. Bestämmelserna om möjligheter till viss tids amorteringsfrihet bör därför ges en liberalare utformning än vad som föreslås i propositionen. Den amorteringsfria tiden bör förlängas till att omfatta högst fem år.

Det statliga kreditstödet, som genom kommerskollegium och företagarföreningarna lämnas till hantverk och småindustri, skall enligt propositionen i fortsättningen utgå efter samma grunder som hittills. Stödet skall dock icke längre primärt tjäna något lokaliseringssyfte utan anses såsom en företagsekonomiskt betingad hjälp. Vi vill understryka betydelsen av att nämnda stöd bibehållas. Det fyller en nödvändig funktion i syfte att avhjälpa mindre företags kapitalsvårigheter och allmänt stödja deras rationalisering. Detta stöd bör emellertid, i de fall detta är företagsekonomiskt betingat, kunna lämnas även till företag som erhållit lokaliseringstöd och ligga ovanför gränsen för detta.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi därför hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 185 år 1964 måtte besluta:

a) att det statliga lokaliseringstödet skall omfatta högst $\frac{2}{3}$ av det sammanlagda kapitalbehovet för investeringar i byggnader och maskiner samt nödvändigt rörelsekapital, Kungl. Maj:t eller, efter medgivande av Kungl. Maj:t, det centrala lokaliseringsorganet dock obetaget att i särskilda fall medgiva högre belopp,

b) att beträffande prövningen av ifrågakommande lokaliseringsprojekt och beträffande statens risktagande uttala: De projekt som avses ifrågakomma för statligt lokaliseringstöd skall underkastas en grundlig teknisk, företagsekonomisk och marknadsmässig prövning. Denna prövning bör ske i nära kontakt med andra finansieringsorgan som t. ex. banker eller andra kreditinstitut. Vid denna prövning måste självklart den största vikt läggas vid bedömningen av projektets lönsamhet på sikt samt till de personliga förutsättningar och den lämplighet för företagsledning som den ifrågasatta företagsledaren kan bedömas besitta. En fördelning av risktagandet till flera instanser, därvidlag inte minst företagaren själv, bör eftersträvas och ej åvila staten ensam. En sådan spridning av risktagandet uppnås till en del genom begränsningen av statens engagemang i form av bidrag och lån. Vid prövningen av säkerheterna skall Kungl. Maj:t och det centrala lokaliseringsorganet äga frihet att från fall till fall pröva frågan och i särskilda fall bevilja lån, som bedömes värdefulla ur etableringssynpunkt, även om de säkerheter som står till buds måste betraktas som icke fullgoda,

c) att anstånd med amortering av statliga lån i lokaliseringssyfte får medges under högst fem år,

d) att det statliga kreditstöd, som genom kommerskollegium och företagarföreningarna lämnas till hantverk och småindustri, skall kunna beviljas utöver det statliga lokaliseringstödet.

Stockholm den 24 november 1964

Ingvar Svanberg

Bernhard Sundelin

Gunnar Lundmark

Birger Nilsson

Arvid Eskel